

Syndflod på gang

Det har gjennom flere år vært en foruroligende økning i skader forårsaket av vann på ville veier. Forsikringsselskapene i Norden må trolig forberede seg på at denne trenden vedvarer.

Antall registrerte vannskader på bygninger, infrastruktur og arealer har økt med drøyt ti prosent i Norge i løpet av siste tiårsperiode. De tilhørende erstatningene har samtidig økt med nesten 50 prosent, justert for prisvekst. Tallene har svingt mye i løpet av perioden, men trenden er likevel krystallklar.

Skadeøkningene skjer hovedsaklig innenfor vannledningsskader, klassiske naturskader og andre naturgitte skader. De samlede erstatninger ligger i skrivende stund på over 5,7 milliarder kroner, bare for 2013-årgangen. Tallene vil erfaringsmessig fortsatt endre seg noe. I 2010 oversteg for øvrig for første gang vannskadeerstatningene brannskadeerstatningene for private boliger.

Imidlertid blir ikke alle vannskader rapportert, se siste avsnitt.

Vannledningsskader

De fleste vannledningsskader skyldes frostsprengte vannrør, manglende ettersyn eller manglende utskifting av vannrør, kloakkrør eller andre væskebærende installasjoner. Slike skader har så langt for fjoråret medført forsikringserstatninger på nesten 3,7 milliarder kroner. Erstatningene fordeler seg på nesten 83.000 større og mindre skader. Fordi de rammede bygningene er mer påkostede nå enn før, har erstatningstallene gjennom flere år økt betydelig mer enn skadeantallet.

Barfrost

Frostsprengte rør er år om annet viktigste årsak til vannledningsskader. Sprengkulden vinteren 2010 førte til spesielt mange frostsprengte rør, særlig vest og nord i landet og i enkelte strøk av Østlandet. Mange rør er ikke lagt tilstrekkelig dypt og er svært utsatt.

Vannledningsskader innendørs oppstår når rom med vannførende rør utsettes for kald trekk eller mangler tilstrekkelig oppvarming. Gamle vannrør, vannberedere og morkne slangeforbindelser gir også mange skader.

Tikkende vannbomber

En stor del av rørene i eldre norske boliger kan best beskrives som tikkende vannbomber. På 1950- og 1960-tallet foregikk en intens boligbygging, og rørene fra den tid er ofte ikke skiftet helt ut. Det er kritisk fase også for rør som ble installert i 1970-årene fordi det da etter hvert ble vanlig å bruke spinklere rør.

Vannledningsskader skjer enten ved byggeslurv umiddelbart etter installasjon eller etter rundt 30 års bruk. Rør korroderer eller brytes ned og varer ikke evig. Etter en levetid på rundt 40 år kan det være kritisk.

Problemerkene forsterkes ved at gamle hus påbygges eller moderniseres uten at gamle vannførende rør og komponenter skiftes ut. Det er ikke uvanlig med nye forgreninger med felles rot i opprinnelig rørsystem. Her kan en virkelig hevde at en lenke ikke er sterkere enn det svakeste leddet. Problemet forsterkes ved at det har vært en flerdobling av vannforbruket de siste årene. Yngre generasjoner bruker betydelig mer vann enn eldre.

Nye boliger med rør-i-rør-installasjoner er mye sikrere, forutsatt at det er gjort forskriftsmessig arbeid.

De fleste forsikringsselskap har etter hvert bygget inn tydelige insentiver til og krav om korrekt installasjon, ettersyn, vedlikehold og utskifting av rørsystemer samt oppvarming i sine forsikringsvilkår. Til beste for både kunde og selskap.

Naturgitte vannskader

Klassiske naturskader

Dette er skader som rapporteres til Norsk Naturskadepool. Historisk sett har det vært vanlig å forholde seg kun til disse skadene ved vurdering av naturgitte vannskader. Naturskadepoolens tall viser skader etter naturskadelovens definerte flomskader, det vil si bygningsskader som følge av at vassdrag går utover sine naturlige grenser og ditto definerte stormfloskader, det vil si bygningsskader som oppstår i kombinasjon mellom tidevann, lavtrykk og pålandsvind.

Hittil er det bare for fjoråret blitt meldt over 4.100 flom- og stormfloskader. Erstatningene er foreløpig oppsummert til nesten 480 millioner kroner. Dette er imidlertid bare en del av skadebildet.

Andre naturgitte vannskader

I de senere årene har det nemlig vært en betydelig økning av vannskader i bygning som etter naturskadelovens definisjoner ikke regnes som naturskader.

Vanninntrengingsskader og tilbakeslagsskader etter styrtregn utgjør for tiden en langt større skadebelastning enn de definerte klassiske naturskadehendelsene. De må derfor også tas med når det totale skadebildet vurderes. En av de mest typiske skadehendelsene er vanninntrenging ved overflateflom direkte over mark, vanligvis som følge av ekstremnedbør, og uten at vassdrag nødvendigvis har gått ut over sine grenser. Vanninntrenging etter tilbakeslag eller stopp i avløpsledning har også utviklet seg til betydelige skadehendelser.

Hittil er det bare for fjoråret blitt meldt blitt meldt nesten 28.000 skader etter vanninntrengning og tilbakeslag eller stopp i avløpsledning. Erstatningene er

foreløpig oppsummert til nesten 1.300 millioner kroner. Mye tyder på at økningen i disse skadetyperne for en stor grad har sammenheng med endringer i klimaet.

Vinteren og forsommeren i fjor var særlig nedbørrike perioder, noe som også ga store flomskader og andre vannskader på Østlandet og særlig i Gudbrandsdalen.

Vannskader rapportert til Statens naturskadefond

For fjoråret er det så langt gitt tilsagn om nesten 250 millioner kroner i statlig naturskadeerstatning, til nesten 2.600 innbyggere. Flom har vært hyppigste skadeårsak. Det har vært flest skader på veier og broer.

Dette er langt over det som regnes som gjennomsnittlig årlig utbetaling. Men tallene er lavere enn utbetalingene for 2012, som ble et rekordår med erstatningstilsagn på over 300 millioner kroner. Til sammenligning var tallene 150 millioner i 2011 og 50 millioner i 2010.

Blandingshendelser

De siste års naturskadesituasjoner har ofte vært blandingshendelser. Det vil si at det har vært innslag både av klassiske naturskader og skader som skyldes annen vanninntrenging.

Ikke dekket av forsikring

Dårlig drenering rundt kjeller og utette tak og beslag fører hvert år til store sopp- og råteskader. Slike skader skyldes nesten uten unntak mangelfullt vedlikehold eller byggeslurv, og er ikke dekket av forsikringen. Skader etter langvarig vannsøl som følge av dryppende kraner eller dusjing er heller ikke dekket. Utbedring av slike skader griper dypt i lommeboken.

Unge mennesker dusjer betydelig mer enn eldre. Det betyr hyppigere og mer langvarig bruk av våtrom. Flislagte flater er egentlig ikke 100 prosent vannbestandige og trenger opptørking etter hver dusj. I gamle hus går det som regel greit med et par godt voksne beboere, mens det fort kan gå galt med en hel familie med yngre mennesker.

Bruk fagfolk

Innredning av våtrom og reparasjon og vedlikehold av vanninstallasjoner er for øvrig en jobb for fagfolk. Det er også god grunn til å lytte til forsikringsselskapenes råd om skadeforebygging her.

Ikke rapporterte skader

Store vannskadetall når aldri fram til den samlede vannskadestatistikken, eksempelvis avbruddstap og flomskader på motorvogner. Kostnader knyttet til bygningsskader som ikke er dekket etter forsikringsvilkårene rapporteres heller ikke. Staten er dessuten selvassurandør og vannskadekostnader som rammer statlig

eiendom blir ikke registrert spesifikt som flomskade men forsvinner gjerne inn blant andre reparasjonskostnader.

Stein Haakonsen

Faktaboks (Vannskader i 2013)

Vannledningsskader rapportert direkte til forsikringsselskapene

Vannskader som skyldes brudd i bygningers rørledningssystemer

- 83.000 bygningsskader.
- 3.700 millioner kroner i erstatninger.
- Nesten 45.000 kroner i gjennomsnittsskade (fratrukket egenandel)

Vannskader rapportert til Norsk Naturskadepool

Vannskader på bygninger etter definerte naturskader som flom og stormflo.

- 4.100 bygningsskader.
- 480 millioner kroner i erstatninger.
- Nesten 120.000 kroner i gjennomsnittsskade (fratrukket egenandel)

Naturgitte vannskader rapportert direkte til forsikringsselskapene

Vannskader på bygninger etter overflateflom eller tilbakeslag/stopp i kloakk- eller drenerør, ofte forårsaket av kraftig styrtregn.

- 28.000 bygningsskader.
- 1.300 millioner kroner i erstatninger.
- Over 46.000 kroner i gjennomsnittsskade (fratrukket egenandel)

Vannskader rapportert til Statens naturskadefond

Yter erstatning der hvor det ikke er mulig å forsikre objektet, for eksempel private arealer, veier og annen infrastruktur.

- 2.600 innbyggere har i 2013 fått tilsagn om statlig naturskadeerstatning
- 250 millioner kroner i erstatninger.
- Over 96.000 kroner i gjennomsnittsskade (fratrukket egenandel)

Kommentarer:

Oversikten viser avrundede tall. Tallene vil erfaringsmessig kunne endres noe. Se forøvrig interaktiv statistikk over naturskader (NASK) og øvrige vannskader (VASK) på Finans Norges nettsider

<http://www.fno.no/Hoved/Statistikk/skadeforsikring/>

Kilder: Finans Norge, Norsk Naturskadepool og Statens naturskadefond.